

‘De meeste mensen vonden het te eenzaam’

Achter in het Westelijk Havengebied, waar de wind sinister kan fluiten, wacht een indrukwekkend, grijs gemaal. Ernaast staan uit baksteen opgetrokken gebouwtjes. Pas van dichtbij duidt het gele sfeerlicht op bewoning. De huizen zijn alleen via het fietspad te bereiken. Krantenbezorgers komen er niet. Bezoekers verdwalen steevast.

Cees (70) en Carla (65) Ouwehand waren in 1976 de enigen die het erop waagden één van de dienstwoningen bij het Boezemgemaal Halfweg te betrekken. “De meeste mensen vonden het te eenzaam of te gevaarlijk,” zegt Cees Ouwehand. Als leidinggevende was hij intensief betrokken bij de bouw van het nieuwe gemaal, één van de modernste van Europa.

Tegelijkertijd werden twee dienstwoningen gebouwd. Het gemaal was nog niet geautomatiseerd. Elke dag moesten twee mannen ervoor zorgen dat het boezemwater op peil bleef.

Toen het gemaal volautomatisch werkte, werd het stiller op de Wethouder Van Essenweg. “We hebben al drie keer andere burens gehad. Veel mensen verhuisden omdat ze het toch te eenzaam vonden,” vertelt Carla Ouwehand.

Ze herinnert zich hoe ze hun dochters altijd met de auto brachten en haalden als ze naar school moesten of uitgingen. “We hebben geen openbaar vervoer hier. En ’s nachts was het te gevaarlijk om te fietsen.”

De omgeving dringt je vooral ’s winters een onbestemd, ontheemd gevoel op, maar als de Ouwehands de sloten van hun voordeur hebben gehaald, verdwijnt dat onbehagen. De woonkamer is voorzien van klassieke meubelen en imposante schilderijen van zeilschepen en zeeslagen. Ouwehand was vijftien jaar officier op sche-

pen van de Holland-West-Afrika Lijn.

Het is alsof dolende zonderlingen aanvoelen dat zich achter die gesloten deur hun laatste stabiele strohalm bevindt. Niet zelden bellen ze aan om hun verhaal te doen. En vaak is luisteren genoeg om hun kronkelige levenspad een beetje bij te sturen.

“Zo kwam bij ons een vrouw die uit een inrichting was weggelopen en niet terug wilde. Dan moet je een keuze maken. Instanties bellen? In dit geval dachten we: zo gek is ze ook weer niet; laat maar lopen.”

Maar één keer vergiste Ouwehand zich. “Er stond een man voor de deur die in ons huis een film wilde maken over een vrouw die in een gevaarlijke omgeving woont. Hij bleef maar volhouden. Ik dacht: heb je weer zo’n gek. En zei dus: ‘Wilt u weggaan. Ik heb geen zin in dit gesprek.’ Maar ik ben Alex van Warmerdam.’ Dat zei me niets. Pas toen hij een paar films noemde, wist ik wie hij was,” zegt Cees Ouwehand lachend.

Het echtpaar verbleef veertien dagen in een appartement in Amsterdam, terwijl in hun huis de film *De jurk* werd opgenomen.

Vier jaar geleden konden ze hun huis niet meer vinden, nadat ze een zeeceruise van 143 dagen hadden gemaakt. “Toen we terugkwamen, namen we ’s nachts een taxi. Ik was ervan overtuigd dat de taxichauffeur een weg had gemist, maar hij beweerde dat die er niet was. Hij raakte geïrriteerd en zei dat we maar uit moesten stappen. Later bleek dat de weg naar IJmuiden was verlegd.”

Thuis wachtte toen nog een verrassing. Carla Ouwehand: “Twee shovels stonden onder ons huis, dat op heipalen stond. Daaronder was zes meter grond weggegraven. Er was een olie lekkage geweest. Over loopplanken moesten we de woning in.”

Gelukkig mocht ik hier blijven’

Met ogenschijnlijk gemak tilt Cornelis Hoogendoorn (84) een zware, ijzeren deksel van de put in het Gemaal Akersluis. Daarin wordt het water kolkend omhoog gepompt. “Veertienhonderd liter water per seconde,” zegt hij. “Dit gemaal houdt het water van de Sloterplas op peil.”

Met zijn vrouw Marie (84) bewoont Hoogendoorn de dienstwoning bij het gemaal. Een dienstwoning in ruste, want het gemaal werkt nu automatisch en Hoogendoorn is allang gepensioneerd. Jaren werkte hij als onderhoudsmonteur van gemalen. Toen hij met pensioen ging, vreesde Hoogendoorn dat hij de woning zou moeten verlaten. “Gelukkig zeiden ze bij de gemeente dat ik mocht blijven totdat ik tussen zes plankjes het huis uit zou worden gedragen.” En daar is hij blij om.

Hij is naar eigen zeggen een buitenman, als molenaarszoon geboren tussen de Zwammerdamse koeien, ‘in een tijd dat je nog winters had waarin tot je knieën door de sneeuw waadde’. Zo’n man zet je niet op een flatje in Osdorp, snapte ook zijn werkgever.

Marie Hoogenraad (84) voegt nu en

Cornelis en Marie Hoogendoorn voor hun Gemaal Akersluis.

dan jaartallen en plaatsbepalingen toe als haar man over zijn loopbaan vertelt. Uit haar instemmende lachje spreekt een toegewijd begrip voor zijn raadselachtige wereld van peilingen, schroefpompen en persleidingen.

Hoewel het zijn werk niet meer is, kan Hoogendoorn het niet laten elke dag even bij het gemaal te kijken. “Soms veeg ik de vloer aan of haal ik er een dweil doorheen. Als het erg veel herrie maakt, gooi ik de boel plat. Dat mag eigenlijk niet, maar ik doe het gewoon.”

In de vensterbank liggen ordners en instructies bedolven onder de stofvlokken. Hoogendoorn heeft ze

niet nodig; hij kent de bediening blindelings. Een jongensachtige triomf trekt over zijn gezicht als het gemaal zich woest in werking zet.

Traag, met stille eerbied voor de tijd, opent hij sloten van deuren. In één van de ondergrondse ruimtes was vroeger het polderarchief. Het is hermetisch afgesloten met een branddichte deur. Hoogenraad heeft er nu een werkplaats ingericht.

Ook in de schuur is hij vaak aan het werk, met naast zich een kachelkje. Hij hoopt dat het nog een paar jaar zo kan. “Misschien moeten we ooit naar een verzorgingstehuis. Maar liever niet. Zolang het mogelijk is, blijven we hier.”

Hoofstad

Tanger Med, Marokko

Tanger – gelegen op de meest noordelijke punt van het hardvochtige Afrikaanse continent – is een vuige, weerbarstige, door oceaandweden en woestijnzand geteisterde plek. Er staan belabberd onderhouden flatgebouwen uit de jaren zestig, omringd door bergen huisvuil en half afgemaakte hoogbouwconcreetconstructies omringd door stilstaande hijskranen.

Gelukkig wonen er heel veel Marokkanen. De meesten van hen zijn gastvrij en breedspakig en zitten bij voorkeur in koffiehuizen muntthee of koffie te drinken, Spaans voetbal te kijken, aan een waterpijp te lurken of breedspakig te zijn. De rest zorgt voor het huishouden en de kinderen.

De snelgroeende stad – bijna één miljoen inwoners – had in diverse perioden een onweerstaanbare aantrekkingskracht op kunstenaars en intellectuelen op zoek naar hun hoogst individuele ‘*Tangerine dream*’. De vergane glorie van de indertijd spotgoedkope art-decovilla’s en de louche sfeer in de wirwar van steegjes in de medina – tegen de juiste prijs was er alles te koop – lokte mensen als Paul Bowles, Yves Saint Laurent, Liz Taylor en de Rolling Stones.

Ondanks verwoede pogingen van de overheid corruptie en criminaliteit terug te dringen, stikt het op de pleinen en de boulevards nog altijd van de rommelaars, de sjoemelaars, de smokkelaars en de hosselaars, oogluikend gedoogd door vriendelijk lachende politieagenten die hun handen ophouden als de uit-smijters van het Leidseplein.

Terwijl de vorige koning, Hassan II, er niet over peinsde ook maar een stap te zetten in dit winderige roversnest vol wietkezen, modenichten en ander artistiek geteisem, onderkende zijn zoon de enorme groeipotentie. Op een unieke locatie – bij helder weer kun je de apen op de rots van Gibraltar aan hun kont zien krabben – wordt op initiatief van de in alle opzichten veel modernere Mohammed VI een volledig nieuwe overslag- en passagiershaven uit de grond gestampt. Om naast het ook al niet geringe in-

gebrachte eigen vermogen ook nog wat internationale investeerders te interesseren voor dit megaproject, huurde hij de Franse architect Jean Nouvel in. Deze Pritzkerprijslaureaat – de Nobelprijs van de Architectuur moet je daar dan altijd bij vertellen – onder meer wereldberoemd vanwege het Instituut van de Arabische Wereld in Parijs en een dildovormige wolkenkrabber in Barcelona, tekende niet alleen het stedenbouwkundige plan voor Tanger Med – binnenkort een zelfstandige satellietstad met 150.000 inwoners – maar ontwierp ook het belangrijkste gebouw van het gebied: een hybride centrum dat niet alleen het eindstation voor de hogesnelheidstrein naar Casablanca en Marrakesh zal huisvesten, maar ook een luxueuze *shopping mall*, bioscopen en kantoren.

Als oplossing voor deze complexe opgave koos Nouvel pragmatisch voor een omgevallen wolkenkrabber: het gebouw telt twee verdiepingen, is opgetild op een betonnen onderstel en bijna achthonderd meter lang. Er is goed gekeken waartoe de lokale aannemers in staat zijn. De hele buitenschil bestaat uit brute betonelementen, prefab geperforeerd met een ogenschijnlijk willekeurig patroon van rechthoeken in verschillende formaten, wat doet denken aan een gepixeld Moors motief. Het is niet ondenkbaar dat hier straks een 21ste-eeuwse versie van de zoek ontstaat, met een revival

Nouvel koos voor een omgevallen wolkenkrabber

van Tanger als hotspot als gevolg. Hierop preluderend heeft de überhippe Franse filosoof Bernard-Henry Levy – vanzelfsprekend een persoonlijke vriend van de koning – vast een stulpje met uitzicht op zee gekocht.

Tanger is het nieuwe eh ... Tanger. *Rock the kashba!*

RONALD HOOFT
r.hoof@parool.nl

FOTO RONALD HOOFT

W = weergaloos, wereldklasse
G = gewoon goed
T = tegenvaller, kan zoveel beter
N = niet best, omrijden
Z = zand erover en aanstampen!